

Prof. dr hab. Monika Bugno-Poniewierska
Katedra Rozrodu, Anatomii i Genomiki Zwierząt
Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Kraków 31.07.2023

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pani mgr inż. Anny Skowerskiej - Wiśniewskiej pt. „Obraz reakcji behawioralno-fizjologicznych koni w warunkach zaburzonego życia stadnego i wsparcia socjalnego podczas izolacji”.

Więzi społeczne u zwierząt stadnych, do których należą konie, są przedmiotem badań naukowych od wielu lat. Ze względu na zmieniające się uwarunkowania gospodarcze, cele hodowlane czy też kierunki użytkowania, nie tracą one na aktualności a wręcz przeciwnie - biorąc pod uwagę szeroko pojęty dobrostan zwierząt będący jednym z głównych elementów strategii rozwoju rolnictwa w Unii Europejskiej ale również większości krajów poza UE – jest ciągle tematem aktualnym i bardzo istotnym.

Z tego punktu widzenia, z dużym uznaniem należy ocenić wybór tematyki pracy doktorskiej. Wpisuje się on bowiem w bardzo atrakcyjny problem naukowy, ponadto może także w przyszłości znaleźć zastosowanie aplikacyjne.

Za główny cel swoich badań Doktorantka postawiła sobie ocenę behawioru, aktywności lokomotorycznej i parametrów fizjologicznych koni podczas zaburzenia hierarchii stadnej, wymuszonej izolacji lub interakcji z przedstawicielami innych gatunków zwierząt roślinożernych, rozpatrywanej jako ewentualne wsparcie socjalne podczas odosobnienia.

Oceniana rozprawa doktorska ma formę jednotematycznego cyklu czterech publikacji pod wspólnym tytułem „Obraz reakcji behawioralno-fizjologicznych koni w warunkach zaburzonego życia stadnego i wsparcia socjalnego podczas izolacji”, uzupełnionym 49 stronicowym autoreferatem. Prace powyższego cyklu zostały opublikowane w renomowanych czasopismach naukowych: trzykrotnie w czasopiśmie *Animals* (MEiN=100 pkt, IF=3,231) oraz w *Medycynie weterynaryjnej* (MEiN=70, IF=0,398). Publikacje te są wieloautorskie, przy czym udział Doktorantki w każdej z nich jest wiodący, jest ona

pierwszym autorem w dwóch pracach a w pozostałych dwóch, będąc drugim w kolejności autorem, wskazana jest jako autor korespondujący, co podkreśla jej wiodący udział w ich powstawaniu.

Towarzyszące publikacjom opracowanie, stanowi podsumowanie prowadzonych badań i zawiera streszczenie w języku polskim i angielskim, wstęp będący wprowadzeniem w badaną problematykę, zaprezentowanie hipotez badawczych i celu pracy, materiału i metod, uzyskanych wyników wraz z ich konfrontacją z wynikami innych autorów w rozdziale dyskusja, którą zwieńcza rozdział podsumowanie i wnioski oraz piśmiennictwo. Uważam, że rozprawa doktorska w opisanym kształcie wraz z dokumentacją jest doskonale przygotowana, klarowna i zgodna z aktualnymi wymaganiami ustawowymi. Na podkreślenie zasługuje graficzne przygotowanie pracy oraz jej formę wydania.

Prace oryginalne stanowiące podstawę cyklu, w trakcie ich publikacji w renomowanych czasopismach, były poddane wnikliwym recenzjom wysokiej klasy recenzentów wydawniczych. Uważam, że fakt ten pozwala mi co prawda na pominięcie szczegółowego opisu i oceny tych eksperymentów, podsumowując je jako wartościowe i atrakcyjne opracowania naukowe, do których jednakże odniosę się poprzez podkreślenie najważniejszych w moim odczuciu walorów.

Zaliczyć do nich należy:

- dobór tematyki badawczej oraz uzyskane wyniki cechujące się dużą oryginalnością naukową i wypełniające lukę w dotychczasowej literaturze światowej,
- złożoność i odpowiedni dobór zaawansowanych testów behawioralno - fizjologicznych, niezbędnych do uzyskania założonych celów badawczych,
- głębokie, naukowe znaczenie tych badań w aspekcie pionierskiego określenia reakcji behawioralno – fizjologicznych w warunkach zaburzonego życia stadnego i wsparcia socjalnego podczas izolacji, co pozwoliło na wykazanie, iż czasowe zaburzenie życia stadnego koni zawsze wywołuje stres i negatywne emocje u tych zwierząt a zapewnienie zastępczego wsparcia socjalnego może jedynie częściowo łagodzić skutki tego zjawiska,
- poprawnie i zwięźle napisany autoreferat uzupełniający załączone publikacje, dobrze odzwierciedlający umiejętność i swobodne poruszanie się Doktorantki w obrębie badanej problematyki naukowej z uwzględnieniem badań własnych oraz dotychczas opublikowanych prac,
- umiejętność pracy zespołowej, czego dowodem są wieloautorskie publikacje z zespołem z macierzystej jednostki, jak i z jednostek zewnętrznych,

- wspomniane wcześniej, opublikowanie wyników badań własnych w dobrych czasopismach naukowych, dopełnia ogólnego dobrego wrażenia i wysokiej oceny rozprawy doktorskiej.

Podsumowując, oceniana rozprawa doktorska bez wątpienia spełnia wymogi merytoryczne i formalne, stawiane tego typu opracowaniom. Stanowi bowiem oryginalny i istotny wkład do nauki, poszerzając wiedzę o reakcjach behawioralno-fizjologicznych koni w warunkach zaburzonego życia stadnego ale również na temat wsparcia socjalnego tych zwierząt podczas ich separacji. Rozprawa ta charakteryzuje się ciekawą i pionierską tematyką naukową, metodyką opartą o nowoczesne testy behawioralne (uwzględniające wiele parametrów fizjologicznych), poprawną realizacją, a także ciekawymi wynikami. Podkreślić należy, że w pracy dominują wątki poznawcze wnoszące nowe informacje naukowe o zastosowaniu procedur pozwalających na ograniczenie czy też zniwelowanie stresu izolacyjnego u koni.

Na szczególne uznanie zasługuje wykazanie, iż współczesny sposób utrzymania koni może powodować zaburzenia życia stadnego a poszukiwanie nowych metod zapobiegania skutkom izolacji jest konieczne i jednocześnie ważne ze względu na zaburzoną podczas stresu homeostazę organizmu. Jednocześnie pionierskie badania dotyczące reakcji na nieznane, duże zwierzę (krowę), testowane na koniach utrzymywanych w standardowych warunkach wykazały, iż zamiast jakby się mogło wydawać, łagodzenia sfery emocjonalnej, wywoływały u koni zaniepokojenie oraz pobudzenie emocjonalne, wykazując tym samym, że bliska obecność krów nie wpływa dobrze na samopoczucie tych koni.

Pomimo wysokiej oceny niniejszej rozprawy doktorskiej, pragnę zadać kilka pytań na które nie znalazłam odpowiedzi w przedstawionym autoreferacie:

- czy w badanej grupie zwierząt były konie spokrewnione? Jeśli tak, jak kształtowało się podobieństwo w ich reakcjach behawioralnych? Jeśli nie, proszę o komentarz, czy behawioralno – fizjologiczna reakcja na izolację stadną oraz inne gatunki zwierząt może być przekazywane na kolejne pokolenia?

- czy zdaniem Doktorantki wiek i rasa badanych zwierząt może mieć wpływ na opisane wyniki, w odniesieniu zarówno do reakcji na zaburzenie życia stadnego jak interakcji z innymi gatunkami zwierząt gospodarskich?

Podsumowując całość, uważam, że oceniana rozprawa doktorska mgr Anny Skowerskiej – Wiśniewskiej, oparta o jednotematyczny cykl publikacji w pełni odpowiada warunkom określonym w art. 187 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.) i może być podstawą do nadania

stopnia naukowego doktora, w postępowaniu o nadanie stopnia doktora wszczętym w dniu 18 maja 2023 r., w dziedzinie nauk rolniczych w dyscyplinie zootechnika i rybactwo. Wnoszę zatem do Wysokiej Rady Dyscypliny Zootechnika i Rybactwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie o dopuszczenie mgr Anny Skowerskiej - Wiśniewskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Wniosek dodatkowy

Biorąc pod uwagę ponadprzeciętny poziom badań opisanych w rozprawie, aktualność problematyki badawczej, zastosowane metody badawcze i kompleksowość opracowania oraz ponadprzeciętny charakter rozprawy, składam wniosek do Wysokiej Rady Dyscypliny Zootechnika i Rybactwo, Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie o wyróżnienie rozprawy doktorskiej Pani mgr Anny Skowerskiej-Wiśniewskiej stosowną nagrodą.

Monika Bugno-Pawiewska